ת"ר ז) לטטפת לטטפת לטוטפת הרי כאן ד' דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר אינו צריך טט בכתפי שתים פת באפריקי שתים: ת"ר יכול יכתבם על ד' עורות ויניחם בד' בתים בד' עורות ת"ל ולזכרון בין עיניך זכרון אחד אמרתי לך ולא ב' וג' זכרונות, הא כיצד כ) כותבן על ד' עורות ומניחן בד' בתים בעור אחד, ל) ואם כתבן בעור אחד והניחן בד' בתים יצא, וצריך שיהא ריוח ביניהן דברי רבי, וחכ"א אינו צריך, מ) ושוין שנותן חוט או משיחה בין כל אחת ואחת נ) ואם אין חריצן ניכר פסולות: תנו רבנן כיצד כותבן תפלה של יד כותבה על עור אחד, ואם כתבה בארבע עורות והניחה בבית אחד יצא וצריך לדבק שנאמר והיה לך לאות על ידך כשם שאות אחת מבחוץ כך אות אחת מבפנים דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר אינו צריך, א"ר יוסי ומודה ל"ר יהודה ברבי שאם אין לו תפילין של יד ויש לו שתי תפילין של ראש שטולה עור על אחת מהן ומניחה, מודה, היינו פלוגתייהו אמר רבא מדבריו של ר' יוסי חזר בו ר' יהודה, איני והא שלח רב חנינא משמיה דר' יוחנן תפלה של יד עושין אותה של ראש ושל ראש אין עושין אותה של יד לפי שאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה ל"ק הא בעתיקתא הא בחדתא ולמ"ד הזמנה מילתא היא דאתני עלייהו מעיקרא: ת"ר ע) כיצד סדרן קדש לי והיה כי יביאך מימין שמע והיה אם שמוע משמאל והתניא איפכא אמר אביי ל"ק כאן מימינו של קורא כאן מימינו של מניח והקורא קורא כסדרן: אמר רב חננאל אמר רב ① החליף פרשיותיה פסולות אמר אביי לא אמרן אלא

לטטפת לטטפת לטוטפת. בשמע והיה אם שמוע כתיב לטטפת ובפרשה והיה כי יביאך כתיב ולטוטפת בספרים מדויקים אבל בין פ"ה לסי"ו לא כתיב ו"ו, ותימה היכי משמע תרי אלא הא אמרינן גורעין ומוסיפין ודורשין ניחא אבל לא אשכחן אלא בתחלת תיבה ובסוף תיבה בפ' שני דזבחים (דף כה. וש"נ) גבי ולקח מדם הפר דדרשינן דם מהפר יקבלנו וכן ונתתם את נחלתו לשארו דדרשינן בפרק י"נ (ב"ב דף קיא:) ונתתם נחלת שארו לו ומפרש ר"ת דוי"ו קמא דולטוטפת מוקמינן בסוף כלומר כתיב לטוטפות כדאשכחן בפ' הזהב (ב"מ דף נה.) שקליה לוי"ו דויסף ה"ל חמישיתו והשתא מוקמינן ליה באמצע תיבה והוה ליה חמישיתו ומוקמינן ליה במקום יו"ד באמצע תיבה וקשה לפי' דפריך בתר הכי א"ה גבי הקדש נמי דכתב ויסף חמישית ס' ומשני דכי שקלת לוי"ו דויסף ה"ל חמישיתו והשתא טקמיה באמצע תיבה דליהוי חמישיות הלכך נראה דבשום פעם לא מוקמינן ליה אלא בסוף תיבה ככל הני שהבאתי. מ"ר:

לטוטפת. נראה דלשון טוטפת הוא הראש אבל המלח כמו טוטפת וסרביטים דפרק במה אשה (שבת דף נז.) דהיינו כלילא שמקפת כל המלח א"נ נקראו טוטפות על שם שהם בראש בין העינים לשון הבטה כמו (מגילה דף יח.) שפיל ואזיל בר אוחא ומיטש מטייפין וכן לשון הבטה על שם שהוא למעלה מבין שתי ריסי עיניו ותפילין נראה לשון ויכוח כמו (סנהדרין דף מד.) ויפלל שעשה פלילות עם קונו על שם שהם עדות והוכחה שהשם נקרא עליו ויראים ממנו יט) כגון דאמרינן לקמן (דף לה:) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך וגו' אלו תפילין שבראש. מ"ר:

טט בכתפי שתים. ולאו הנך נמי אמרינן דליבעי י"ב בתים כ) דמסתבר ליה שכתוב הכל בפסוק אחד דלא אשכחן בתורה שלא הוזכרו תפילין אלא בד' פרשיות יש גורסין סוס ומפרשין כי הא דאמרינן במו"ק (דף ט ג.) סוס אסר סוס שרי גבי שמתא היינו שני ת"ח אוסרין וב' אחרים יכולין להתיר ואין נראה דתרי לאו ב"ד נינהו אלא בתקיפת סופר איירי כדאמר התם בארבעה מאה שיפורי שמתיה ברק למרוז אפיק שיפורא ושמתיה. מ"ר: ושוין שנותן חוט או משיחה בין כל אחת. היינו דוקא בכתובות בעור אחד אבל בד' עורות לא ויש נוהגין אפי' בד' עורות. מ"ר: והקורא קורא כסדרן. פירש בקונטרס כסדר שהן כתובין בתורה מוקדם מוקדם מאוחר מאוחר הלכך הא דקתני לעיל קדש והיה כי יביאך מימין מימינו של קורא קאמר והשתא כשהוא קורא כדרכו מימינו לשמאלו נמצא קורא קורא כסידרן וקשה לר"ת דהאי פלוגתא שקורא שתיהן הראשונות מימין וכל האחרונות משמאל היה לו לומר ראשונה מימין וכל אחרות משמאל או איפכא דג' ראשונות מימין ורביעית משמאל כמו גבי נר מערבי דפרק שתי הלחם (לקמן דף צח:) דיליף דנרות של מנורה מזרח ומערב מונחים מדכתיב בנר מערבי לפני ה' מכלל דכולהו לאו לפני ה' ולא אמרינן חצי הנרות לפני ה' וחצי האחר לאו לפני ה' כא) ומפרש ר"ת קדש והיה כי יביאך מימין של קורא ומשמאל של קורא הוי שמע מבחוץ ואחריה והיה אם שמוע מבפנים ויהא השתא מה שאלקו וכן פירש רבינו חננאל בסנהדרין (דף פח.) כל בית החיצון שאינו רואה את האויר פסול כגון קדש ושמע וכן רב האי גאון והיה מניח סימן הויות להדדי פי' והיה כי יביאך והיה אם שמוע פנימיות זו אצל זו וכן בתשובת הגאונים שכתב ה"ר יוסף טוב עלם והאי דקאמר הקורא קורא כסדרן לאו כמו שפירש בקונטרס כסדר שכתובות בתורה אלא מפרש ר"ת דהאי סיום הברייתא דכיצד סדרן וקאמר שקורא כסדר שמונחין בתפילין מימינו לשמאלו דהיינו קדש והיה כי יביאך והיה אם שמוע שמע ואפילו לא יהא מן ברייתא אין קשה כלום ובמכילתא משמע כפירוש הקונטרס בפרשת והיה כי יביאך דקתני התם בד' מקומות מזכיר פרשת תפילין קדש והיה כי יביאך שמע והיה אם שמוע מכאן אמרו מצות תפילין ארבע פרשיות ס' והדר קתני כותבן כסדרן ואם כתבן שלא כסידרן יגנזו משמע כסדר שכתובות בתורה ויש לדחות דבכתיבת הסופר קאמר אבל אין קובעין בתפילין כסדר זה ואין נראה כלל (ה) ובשימושא רבה תיקון התפילין משמע כפירוש הקונטרס ז"ל ומשוי פרשתא דקדש מימין בביתא קמא ופרשתא דבסמוך ליה בביתא תניינא והיה כי יביאך ופרשתא דשמע בתליתית ופרשה דוהיה אם שמוע ברביעית. מ"ר:

תיוורא

לטטפת לטטפת ז) לטוטפת הרי כאן ד'. מכאן ח) (שכותב) ד' פרשיות בד' בתים: טט בכתפי שתים. בלשון מקום קורין לשתים טט: על ד' עורות ט) ד' חתיכות קלף ויניחם בד' בתים של ד' חתיכות קלף: בד' בתים בעור אחד. שמפשיטין מעל קטן [ועוקרים חתיכת עורה אחד עור] ומניחין אותו בדפוס שיש בו כמין י) [ד'] אצבעות ומניחין אותו לייבש על הדפוס וטולין את הדפוס ונעשים בתים מאליהן: ואם כתבן בעור אחד. שעשה עור אחד וכתבו בו ד' פרשיות והניחן בד' בתים של עור אחד כמה שפירשנו: וצריך שיהא ריוח בין הפרשיות. כשיכתבם (א) יא) שלאחר שכתבן בעור אחד יחתוך מלמעלה העור כמין ד' אצבעות ויניחן בד' בתים והיה מחובר למטה עור אחד כדי שתהא פרשה אחת בבית אחד: ביניהם. בתוך הד' בתים של עור האחד: שנותן חוט או משיחה. בין כל בית ובית: ואם אין חריצן. החריץ שבין כל בית ובית יב) אם אינו ניכר מבחוץ פסולה כגון אם עשה מחיצות הבתים מבפנים ואין חריץ ניכר מבחוץ: כותבה על עור אחד. כל הארבע פרשיות: בד' עורות. בד' אגרות: וצריך לדבק. את הד' אגרות ביחד בתפירה או בדבק שקורין גלי"ד: אות. סימן: כשם שאות. קרוים לך לאות. אפי' לך לא יהא אלא אות אחת דכי הוו בפנים ד' אגרות שאינם דבוקות ונתונות בבית אחד לאחרים שאין רואין אלא חיצון יג) (תשוב) אות אחת אבל לך המשמש בהן וניכר (ב) ממשן של ד' אגרות כל אחת לבדה הוו ד' אותות: אינו צריך. לדבק: יהודה ברבי. יהודה החכם: ויש לו ב'. (ג) (אגות) תפילין של ראש העשויין בד' בתים: שטולה עור על אחת מהן. על הד' בתים מכסה עור אחד ונראין כבית אחד: ומניחה. בידו אע"פ שאין מדובקות בפנים: מסוף דבריו של רבי יוסי נשמע שחזר בו רבי יהודה. ואין צריך לדבק (ד): תפילין של ראש תפורים קדושים. שרוטו של שדי נעשה (בקשר) בשל ראש שי"ן דלי"ת אבל בשל זרוע אין יד) אלא יו"ד שיש שם רצועה קטנה כשיעור רחב אצבע וכסוף ראשה מעט כמין יו"ד ועוד כתיב וראו כל עמי וגו' ותניא ר"א הגדול אומר אלו תפילין שבראש טו) (לקמן לה:): עתיקתא. שכבר נקשרו בראש אסור להורידן ולעשות של יד: ולמאן דאמר. בסנהדרין בפרק נגמר הדין (דף מז:): הזמנה מילתא היא. ומשזימנה לצורך הראש אין רשאי לעשותה בשל יד טז): כגון דאתני עליה. מעיקרא לשל יד או צריך להם: כיצד סדרן. סדר הנחתן: כאן מימין של קורא כאן מימינו של מניח. כשהקורא עומד כנגד מניח הוי ימינו של זה לשמאלו של זה: והקורא קורא כסדרן. כסדר שהן כתובין בתורה מוקדם מוקדם ומאוחר מאוחר הלכך הא דקתני לעיל קדש והיה כי יביאך מימין מימינו של קורא קאמר והשתא כשהוא קורא כדרכו מימינו לשמאלו נמצא קורין כסדרן והא דתנא איפכא דמשמע קדש והיה כי יביאך משמאל אמניח קאמר דהוא ימין של קורא: החליף. יז) כדמפרש:

גוייתא

עין משפט נר מצוה

קמז א ב מיי' פ"ג מהל' תפילין הל"ה סמג עשין כב טוש"ע א"ח סי' לב סעי' ג:

סנהדרין ד: זבחים לז:

קמח ג ד ה מיי' שם פ"ג הלכה שם סמג שם טוש"ע א"ח סימן לב סעי' מ:

קמט ו מיי' שם הל' ה סמג שם טוש"ע א"ח סי' לב סעי' מ:

ולפי שקלת נו"ן דויסף וגרים ליה לחמישיתו כדי ליה חמישיתו והשתא מוקמינן ליה באמצע תיבה ומוקמינן ליה אלא יו"ד וקשה לפירושו דקאמר בתר הכי גבי הקדש נמי דכ' ויסף חמישיתו עליו דכי הכי נ"ק

[וע' היטב תוס' זבחים לז. ותוס' סנהדרין ד: ד"ה לטטפת ותוס' מ"ק בשם ר"ת]

בתים אחד בפסוק אחד לא נמי דלא אשכחן בתורה שהוזכרו תפילין כו' נ"ק

[ועיין תוס' בסנהדרין שם ותוס' זבחים שם ד"ה שם]

שתים הראשונות מימין ושתים האחרונות כו' נ"ק

שיטה מקובצת

א) פת באפריקי שתים וכו' פת (פי' דהוה לטטפת לנוטו תשאר שנים לדרשה עיין תוס' סנהדרין דף ד) דהוה לזו באפריקי ד' השם באפריקי לאו כלום הוא וי"ל כל מקום שפירש לנו הכתוב במקום אחד מנין ותישנית פעמים או שלש אין לנו להרבות בהכי המנין בכל דבר

מסורת הש"ס

[וכ"ה בהגה' הרי"ף]

גי' הערוך

ד' פרשיות נ"ק

נ"ל ויכול מהדק למטה בעור אחד כדי שתהא כל פרשה בבית אחד שפני שלמה בתוך הד' בתים של עור שלאחר נ"ק. וכן הוא בהגה' הרי"ף

ברכות מב: מגילה כה: סנהדרין מח. מב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וצריך וכו' כשיכתבם בעור אחד שלאחר שכתבן יחתוך מלמטה העור כמין ד' פרשיות ומניחן בד' בתים:

(ב) ד"ה ושם לך וכו' וניכר מבחוץ של ד' אגרות:

(ג) ד"ה ויש לו ב' תפילין כצ"ל ותיבת אגות נמחק:

(ד) ד"ה מסוף וכו' לדבק הס"ד ואח"כ מה"ד קודשם תפורה תפילין של ראש:

(ה) תוס' ד"ה והקורא וכו' ואין נראה כלל הכשרותא:

שכוא בכל נ"ק

וכסוף ראשה נ"ק

של של ראש לבסוף בשל יד נ"ק

בסנהדרין בגלו כן בסמוכין כל ס' נ"ק

ופי' ר"ח כגון נ"ק

שכוא תיקון נ"ק

והיה כי יביאך בביתא תניינא ופרשתא נ"ק

שנאמרה תישנית לא נישנית אלא מפני דבר שנתחדש בה: ב] כותבן על ד' עורות ומניחן בד' בתים בעור אחד וכן הלכה: ג] ואם כתבן בעור אחד והניחן בד' בתים. כגון שחלק למטה והמחוברים קצת למעלה והניח פת

שנחלק מלמטה בד' בתים: ד.] ושוין כו' יש מפרשים על הקלף אחר שנכרך כל פרשה ופרשה לבדה כורך עליה חוט או משיחה ויש מפרשים אחר שנתפרו שמעביר חוט של התפירה בין כל בית ובית: ה] ואם אין חריצן

[illegible] ת פריצת הבתים מבפנים כו' ונקשה לכתב איך אפשר שנעשה מבפנים הפתיחה ואין החריץ ניכר מבחוץ אם לא העביר עור עליהם: ו] כיצד סדרן. סדר רש"י פסול לר"ת וסדר ר"ת פסול לרש"י

[illegible] רי לצאת ידי שניהם ויש אוסרים לפי שצריך לברך על של יד ולהניח של ראש בלא ברכה ופעם לדבר דספתמא בשל יד לא פליגי ורבינו ברוך אמר דבי היכא דפליגי בשל ראש פליגי נמי בשל יד

[illegible] ני ואפ"ה נראה דלר"ת כותב בתחלה קדש ואח"כ והיה כי יביאך ומניח מקום חלק לכתוב והיה אם שמוע כדי לכתוב תחילה שמע כסדר הכתוב בתורה ואח"כ חוזר וכותב והיה אם שמוע במקום חלק

[illegible] בדברי רש"י: ז] לטוטפת. תלתא קראי כתיבי תרין בק"ש וחד בתורה כי יביאך תרי חסרים וחד מלא לטטפת לטטפת ולטוטפות תרי ותרי. גליון ואינו כן בכל הספרים אלא גרסינן ויו של ולטוטפות ח):

[illegible]] ד' עורות על: י] כגון ארבע: יא] כשיכתבם ויחזה של עור אחד כדי שתהא פרשה אחת בבית אחת כשיניחם בתוך [הד' בתים] והרא"ש והשאר נמחק: יב] בית ובית. ניכר ותיבות

[illegible] יגן. הרי אות ותיבת וחשוב נמחק: יד] והוא אין שם אלא יו"ד כו' אצבע. וכסוף ראשה מעט: טו] שבראש הס"ד והלו"ד חורתא שלא נקשרו עדיין בראש מותרים לעשות של יד הס"ד והלו"ד

[illegible] . אשכחתה לה כגון דאתני עליה מעיקרא. לשם של יד. דאי איצטריך להם הס"ד והד"א: יז] לשמאל. נמצא: נמצא: יח] כדפרישית הס"ד: יט] ממנו. כמו דאמרינן: כ] כיון דמסתבר ליה כו' דלא אשכחן

[illegible] לין: כא] ומפרש ר"ת דרך סדר הנחת קדש יביאך שמע והיה כשבא להתחיל לקרות מימין מוצא קדש יביאך וכל הסדר מימין וכשהוא מתחיל משמאל מוצא שמע תחילה ואח"כ שמוע וכל

[illegible] רא קורא כסדרן האמור בברייתא ראשונה ולפי שתירץ התלמוד כאן מימינו של מניח ולא פירש איזו נעמיד בקורא ואיזו נעמיד במניח לפיכך פי' הקורא קורא כסדר של ברייתא ראשונה. הרי"ח:

ס) עי' תוס' כאן ד"ה לטטפת.

שכותבין

אם כתבם בעור א'

נושא
מקור לד' פרשיות בד' בתים בתפלין של ראש

נושא
תפלין של יד ולכתחילה כותב ד' פרשיותיו על עור (קלף) אחד מה הדין אם כתבן בד' עורות

נושא
מי שאין לו תפלין של יד אבל יש לו ב' של ראש - מה יעשה

נושא
סדר הנחת הפרשיות בתיק תפלין של ראש

נושא
החליף סדר הפרשיות של התפלין

מבנה
מימרות של ר' חננאל אמר רב
אביי רבא
ב' נדות בדברי רב שפסל בהחלפת סדר הפרשיות

* לפי רש"י:
מימין של הקורא:
קדש-והיה כי יביאך-שמע-והיה אם
(והקורא קורא כסדרן)
מימין של המניח:
והיה אם שמוע-שמע-והיכ"י-קדש